

22.9.2008

Dnro 1482/4/08

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamiehen sijainen Jussi Pajujoja

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman

RIKOKSESTA EPÄILLYN KUULUSTELEMINEN PUHELIMITSE

1 KANTELU

Kantelija arvosteli eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä - - - kihlakunnan poliisiviranomaisten menettelyä - - - tapahtuneen liikenneonnettomuuden tutkinnan yhteydessä.

Kantelija kertoi, ettei poliisi ollut kuulustellut asiassa kolaripaikalla ollutta todistajaa, joka oli nähnyt liikenneonnettomuuden. Todistajan kuulustelemisella olisi kantelijan näkemyksen mukaan ollut merkitystä esitutkinnassa päädyttyyn ratkaisuun, jonka perusteella molemmille liikenneonnettomuuden osapuolille annettiin huomautus.

Kantelijan esittämien väitteiden lisäksi asiaa koskevasta asiakirjaselvityksenä hankitusta esitutkinta-aineistosta ilmeni, että liikenneonnettomuuden osapuolet oli kuulusteltu poliisin toimesta puhelimitse rikoksesta epäiltynä ja he olivat kiistäneet syyllisyytensä tapahtuneeseen.

- - -

3 RATKAISU

Käsitykseni mukaan poliisin menettelyä toimittaa esitutkinta kantelijan asiassa ei ole kantelijan näkemyksestä poiketen pidettävä lainvastaisena.

Totean kuitenkin, että esitutkinnassa suoritettujen epäiltyjen puhelinkuulustelut antavat aiheittajoihinkin kommentteihin.

Perustelen ratkaisuani seuraavasti.

Asiakirjaselvityksenä hankitun esitutkinta-aineiston perusteella poliisi on kuulustellut sekä kantelijan että hänen vastapuolensa rikoksesta epäiltyinä liikenne rikkomukseen. Todistajana asiassa oli kuulusteltu kantelijan autossa matkustajana ollut henkilö.

Asiassa tutkinnanjohtajana toiminut komisario on todennut kantelun johdosta antamassaan selvityksessä, että asiassa oli kuulusteltu kaikki kolme henkilöä, joiden katsottiin asiasta jotain tietävän. Esitutkinnassa ei ollut komisarion mukaan tullut esiin sellaisia seikkoja, joiden perusteella joku muu näiden henkilöiden lisäksi olisi nähnyt tapauksen.

Esitutkintalain 5 §:n mukaan esitutkinnassa selvitetään rikos, sen teko-olosuhteet, sillä aiheutettu va-

hinko ja siitä saatu hyöty, ketkä ovat asianosaisia ja muut syytteestä päättämistä varten tarvittavat seikat (1 momentin 1 kohta).

Esitutkinta-aineistosta, kantelusta tai sen liitteistä ei ilmene, ketä kantelija on tarkoittanut mainitsemallaan kuulustelematta jätetyllä ulkopuolisella todistajalla. Tämä ulkopuolinen todistaja ei selvityksen perusteella ole poliisin tiedossa. Sinänsä voitaneen tässä yhteydessä todeta, että poliisin esitutkintaa koskevassa päätöksessä oleva maininta siitä, että tapauksella ei ollut ulkopuolisia todistajia, viittaa siihen että ainoa todistaja joka oli poliisin tiedossa ja jota asiassa kuulusteltiin, oli kantelijan lähiomainen.

Saadun selvityksen perusteella minulla ei ole aihetta arvostella poliisin suorittamia tutkintatoimenpiteitä esitutkintalain 5 §:ssä säädettyjen esitutkinnan tavoitteiden näkökulmasta.

Todettakoon tässä yhteydessä myös, että kantelija oli tehnyt asiassaan tutkijana toimineesta vanhemmasta konstaapelista rikosilmoituksen koskien hänen suorittamaansa liikennevahingon esitutkintaa. Poliisin tekemäksi epäillyn rikoksen tutkintajärjestelyjä koskevan esitutkintalain 14 §:n 2 momentin nojalla tutkinnanjohtajana toiminut kihlakunnansyyttäjä oli katsonut päätöksessään, ettei asiassa ollut syytä epäillä, että vanhempi konstaapeli olisi syyllistynyt rikokseen esitutkintaa suorittaessaan.

Totean omalta osaltani, että poliisin menettelyn laillisuutta ja asianmukaisuutta voidaan arvioida myös muutoin kuin esitutkinnassa. Saadun asiakirjaselvityksen perusteella vaikuttikin siltä, ettei vanhemman konstaapelin menettelyä suorittaa epäiltyjen kuulustelut puhelimitse arvioitu poliisirikosasiankäsitelyssä. Katson tältä osin yleisen laillisuusvalvojan ominaisuudessa aiheelliseksi todeta seuraavan.

Esitutkintalain 22 §:n mukaan kuulusteltavan on oltava itse läsnä kuulustelussa (1 momentti). Jos tutkija katsoo, ettei siitä aiheudu haittaa ja ettei se vaaranna tutkinnan luotettavuutta, asianosainen saa kuitenkin antaa lausumansa asiamiehen välityksellä taikka puhelimitse tai muulla tiedonsiirtovälineellä. Samoin edellytyksin saadaan todistajaa kuulustella puhelimitse tai muulla tiedonsiirtovälineellä. Rikoksesta epäillyn osalta edellytyksenä on lisäksi, että asia on merkitykseltään vähäinen eikä epäily kiistä rikosilmoituksen oikeellisuutta tai että kysymyksessä on aikaisemmin suoritettujen kuulustelujen vähäinen täydentäminen. Kuulustelupöytäkirjasta on käytävä ilmi, miltä osin lausuma tai kertomus on annettu asiamiehen välityksellä, puhelimitse tai muulla tiedonsiirtovälineellä (2 momentti).

Vaikka poliisin tutkittavana ollutta asiaa voitaisiinkin pitää esitutkintalain 22 §:ssä tarkoitetulla tavalla merkitykseltään vähäisenä rikosasiana, ovat molemmat epäillyt tulkintani mukaan kiistäneet rikosilmoituksen oikeellisuuden toistensa osalta eli eivät ole vahvistaneet rikosilmoituksessa kuvattua tapahtumainkulkua kuin omien näkemystensä puitteissa. Näin ollen ilmoituksen tapahtumaselostuksesta ilmenee ristiriitaisia tietoja. Asiassa ei ole myöskään ollut kysymys aikaisemmin suoritettujen kuulustelujen täydentämisestä, koska kumpaakaan epäiltyä ei ollut aikaisemmin kuulusteltu.

On huomattava, että puheena oleva esitutkintalain 22 § ei anna soveltajalleen lainkaan harkintavaltaa epäillyn kuulusteltavan valinnassa, jos tämä kiistää rikosilmoituksen oikeellisuuden. Rikoksesta epäillyn kuulustelemisen asianmukaisuus on keskeinen oikeusturvan tae ja sen vuoksi on tärkeää, että kuulustelu tehdään muodollisesti virheettömästi mutta sekä asiallisesti tasapuolisesti. Näkemykseni mukaan molemmat epäillyt olisivat näin ollen tulleet esitutkinnassa kuulustella henkilökohtaisesti.

Ilmi tulleen menettelyn moitittavuutta arvioidessani olen ottanut huomioon, että käytettävissäni olevan aineiston nojalla ei ole epäiltävissä, että menettely olisi vaarantanut kuulustelujen luotettavuutta tai muutoinkaan asianosaisten oikeusturvaa. Tästä syystä asia ei tältä osin anna aihetta muihin toimenpiteisiin kuin, että kiinnitän tutkintavastuussa olleiden poliisimiesten huomiota tapahtuneeseen vas-

taisen varalle.

4

TOIMENPITEET

Kiinnitän vastaisen varalle vanhemman konstaapelin huomiota edellä puhelinkuulustelun edellytyksistä mainitsemaani. Lisäksi totean, että tutkinnanjohtajana toiminut komisario on tutkinnanjohtajan ominaisuudessa hyväksynyt vanhemman konstaapelin menettelyn vaikka siihen ei ole ollut oikeudellisia edellytyksiä, joten kiinnitän myös komisarion huomiota puhelinkuulustelun edellytyksiin. Tässä tarkoituksessa lähetän vanhemmalle konstaapelille ja komisariolle jäljennökset tästä päätöksestäni.

Muihin toimenpiteisiini kantelukirjoitus ja sen johdosta hankittu selvitys eivät anna aihetta.